

Dus lobists sin visita en il cussegl grond

Project da pionier per energia da vent en las Alps svizras

CUN BISTGAUN CAPAUL
ED ANDY IMFELD HA DISCURRI
CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Dus purs da bio – in Lumnezian ed in dal Vallais – s’engaschan per la medema finamira: realisar in parc da vent en la Lumnezia en il territori «Um Su» sin 2400 meters autezza.** Ils dus promoturs, Bistgaun Capaul ed Andy Imfeld, èn seds ier sin la tribuna da visitaders dal cussegl grond per observar la debatta d’energia – e sa chapescha era per far in pau lavur da lobi per lur project.

Pertge vulais Vos in parc da vent en Lumnezia?

Andy Imfeld: En Svizra na datti betg blers buns lieus, nua ch’ins po bajegiar in parc grond. Il lieu en Lumnezia è ina raritad: Ins ha vias d’access ed ins è lunsch davent dad abitadis. Tuttina han ins distanzas raschunavlas per furnir l’energia. Nus duvrain energia regenerabla per l’avegnir. Il vent è avant maun. E perquai duess ins far insatge.

Bistgaun Capaul: Jau sun stà tants onns deputà ed hai dudì savens ch’ins stoppia mantegnair las regiuns periferas. Capità n’è nagut. Jau sun persuadì: In parc cun 40 enfin 60 mulins porscha tranter 12 enfin 15 piazzas da lavur.

Tge experientscha avais Vos cun bajegiar sumegliants parcs?

Andy Imfeld: Parcs sumegliants na datti betg en las Alps e perquai sa tracti d’ina sfida.

Vus n’avais pia anc mai realisà in project da questa dimensiun?

Andy Imfeld: Na.

Tge avais Vos lura realisà?

Andy Imfeld: Nus avain contact cun in team d’inschigners da Berlin-Brandenburg che ha bajegià passa 130 indrizs e nus avain planisà in project en il Goms fin tar la lubientscha da bajegiar.

Tgi è «nus»?

Andy Imfeld: Quai è la firma Altaventa. Nus essan sis personas ch’essan s’engaschadas tar il project a Goms en il Vallais. Pervi da problems cun ina persona essan nus sortids dal project ed avain fundà la firma Altaventa.

Ha Altaventa anc auters projects ch’il lumnezian?

Andy Imfeld: Na, quai è noss project da

Bistgaun Capaul (sanester) ed Andy Imfeld s’enconuschan dapi lur engaschi tar il «Padrinadi per las regiuns da muntogna» da Coop.

FOTO Y. BÜRKL

coc. I dat anc ponderaziuns per in auter project en il Grischun.

Il deputà Andrea Davatz (pps) crititgescha che Altaventa na preschentia naginas cifras che mussan la fermezza da vent en il lieu da project. Nua èn las cifras?

Bistgaun Capaul: Per lubir ina tala ovra pretenda la confederaziun in vent minimal da 4,6 meters per secunda durant 2400 uras l’onn. Nus essan londervi da mesurar la forza en tschintg lieus. Nus essan persuadids ch’il vent tira pli fitg che la premissa minimala.

Cura èn las cifras sin maisa?

Bistgaun Capaul: Quest atun vegnin nus ad avair bleras datas. Proxima primavaira savain nus segir sch’i basta. Sche nus n’ademplin betg las premissas na bajegiam nus betg.

Lura na survegnis vos gea era betg subvenziuns.

Andy Imfeld: En sazez n’hai da far nagut cun subvenziuns. Da tschentiar si in mulin da vent custa tranter 4 e 5 milliuns francs, inclus indriz e tut. Nus na bajegiam betg il parc mo per spir plaschair dals mulins. I sto render.

En Germania vegn pretendì ina fermezza da vent da 6 meters per secunda per dastgar bajegiar in parc.

Andy Imfeld: En Svizra n’han ins betg

blers lieus per «racoltar» vent. Sulet en il Giura e las Alps datti pussaivladads ch’èn segir betg uschè bunas sco a la Mar dal nord, ma tuttina anc bunas avunda.

En il Giura datti in grond parc. Ils verds da la regiun s’expriman oz a moda sceptica e vulan betg anc dapli mulins.

Andy Imfeld: I dat fitg buns lieus en il Giura nua che la planisaziun va vinvant. Nus avain dacurt visità il parc sin il Mont Soleil che vegn proximamain engrondì. Ils 16 mulins funcziunan fitg bain. Il problem en il Giura è che singuls possessurs da sulom profiteschans dals parcs ed ils vischins èn per part scuindus.

Fiss quai auter en Lumnezia?

Bistgaun Capaul: Tar nus èsi auter. La vischnanca da Lumbrein è la proprietaria e sto decider sch’ella vul dar la concessiun. Sin il terren da Sursaissa èn involvidas corporaziuns d’alps. Plinavant pertutgi la vischnanca da Mundaun. Castrisch è proprietaria d’alp. Ins sto chattar ina clav che cuntenta ils pertutgads. En il Giura datti dal reminent resistenza perquai ch’il parc è damanaivel d’abitadis. En Lumnezia fiss il parc quatter kilometers davent da l’emprima chasa. Mia atgna chasa fiss il pli damanaivel. Nagin en Lumnezia vegn ad udir las ramurs dals mulins.

La regiun «Um Su» è sper il territori

da skis. Forsa disturba il project ils turists?

Bistgaun Capaul: En il Giura avain nus vesì ch’ins profitesch dal parc. passa 40 000 personas vegnan mintg’onn a guardar il parc.

Anc uss è in tal parc insatge singular, ma sch’i dat plirs n’èsi nagut spezial pli.

Bistgaun Capaul: La Surselva pudess era far reclama – per exempel cun in territori da skis ecologic cun energia da vent, forsa sco sulet en l’Europa. Quai po esser ina schanza. Ins sa porscher turas e mussar als turists il parc. Gliued che ha chasas da vacanzas en la regiun ha reagà a moda positiva. Mo ina u duas personas han manegià ch’in parc disturbass.

Andy Imfeld: Ins ha fatg retschertgas. Ils studis han mussà ch’ils turists vesan ils mulins da vent sco segn per energia schubra. Turists fan gugent vacanzas en ina regiun progressiva.

Per bajegiar in parc dovri daners. Vos faschais contractivas cun l’EWZ. Decider davart ina participaziun sto il cussegl da la citad da Turtig. Avais Vos gia novas?

Andy Imfeld: Anc uss betg. Nus contractain da preschent ils detagls cun l’EWZ. Per nus èsi in bun partenari che porta resursas finanzialas e personal. Quai duvrain nus. In soli indriz per me-

sirar vent custa 200 000 francs l’onn. Fin uss avain nus finanzia sezs tut, ma uss dovri dapli mesiraziuns. Quai custa. La decisiun dal cussegl da la citad da Turtig croda ils proxims dis.

Sche l’EWZ seglia sin Voss char, pudais Vos lura realisar il project u dovri anc dapli investurs?

Bistgaun Capaul: La firma Altaventa vegn er a sa participar. Nus avessan sa chapescha gugent sche las vischnancas fissan da la partida u era las ovras electricas da la regiun u insumma dal Grischun.

Andy Imfeld: Da preschent discutescha il cussegl grond l’uschènumnà «Heimfall» tar las ovras idraulicas. Tar noss project ha la regiun la pussaivladad da sa participar da bell’entschatta e betg pir en 40 onns cura che las concessiuns scadan.

Ma sche l’EWZ sa participescha sco investur principal profitesch la Bassa.

Bistgaun Capaul: Nus realisain quest project tenor nossa filosofia! Sche quest project vegn realisà na vegn la sedia da la societad betg ad esser a Turtig, mabain en il Grischun. Quai lain nus far auter che pli baud. Las taglias ed ils gudogns duain restar en la regiun.

Senza subvenziuns – vul dir senza «Indemnisaziuns per cuvrir ils custs» (KEV) – na renda in tal parc betg.

Andy Imfeld: Quai n’è betg vair. L’EWZ di ch’els dovrian current e veglian bajegiar ovras. Jau less pretender che nus vegniam ad esser svelts sur la rama da la KEV or. Energia regenerabla vegn ad esser tschertgada. Il pretsch d’energia vegn a crescer. Era tar l’ieli u il gas.

Vus refusais pia las subvenziuns e na duvrais nagina KEV?

Andy Imfeld: Bain, nus avain fatg la dumonda, pertge nus n’avain betg savì tgi che daventa noss partenari.

Bistgaun Capaul: Jau sun persuadì: Tar in parc grond – cun 40 mulins u dapli – sa resulta in pretsch pli bass da current che tar ils implants idraulics pitschens ch’ins bajegia uss dapertut. Ensemen cun l’EWZ daventa il project probabel uschè rentabel che nus na duvrain betg pli la KEV.

E quants mulins datti uss? 40, 60 u 70?

Bistgaun Capaul: Da 70 mulins n’avain nus mai discurre. Nus avain planisà tranter 40 e 60 indrizs.